

BÖLGESEL ÇATIŞMA, DOĞU AKDENİZ GÜVENLİĞİ VE KIBRIS

- **Mevcut kriz, Kıbrıs'ın stratejik önemini artırmıştır.** Gazze'de başlayan, ardından Lübnan, İran ve Körfez'e yayılan bölgesel kriz, Kıbrıs'ın stratejik konumunu daha belirgin hâle getirmiştir.
- **Kıbrıs'taki Birleşik Krallık üslerinden birine yönelik saldırı, adanın bölgesel çatışmalara yakınlığını gözler önüne sermiştir.** Akrotiri Üssü'nün silahlı insansız hava aracı (SİHA) tarafından hedef alınması, Kıbrıs'ın artık bölgesel çatışmalardan yalıtılmış bir ada olarak görülemeyeceğini ortaya koymuştur.
- **Doğu Akdeniz'de fiilî bir güvenlik ağı şekillenmektedir.** Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İsrail'in yanı sıra, Kıbrıs'taki iki egemen üs bölgesinin bölgesel çatışmalarda kullanılmasına giderek daha fazla izin veren Birleşik Krallık (BK), adanın Doğu Akdeniz'deki stratejik konumundan "batmayan bir uçak gemisi" olarak yararlanmaktadır. Benzer şekilde Yunanistan, Kıbrıs Rum yönetimiyle özel askerî ilişkilerini sürdürürken Fransa da Kıbrıs'taki bir üsse erişim imkânına sahiptir. Bu ülkeler, diğer bazı Avrupa Birliği (AB) üyeleriyle birlikte Kıbrıs'la güvenlik iş birliğini giderek derinleştirmektedir. Uluslararası toplum tarafından tanınan ve adanın güneydeki üçte ikisini kontrol eden Rum yönetimindeki Kıbrıs Cumhuriyeti (GKRY) ile geliştirilen bu güvenlik ilişkileri, adayı NATO'ya paralel olarak şekillenen bölgesel bir güvenlik sisteminin parçası hâline getirmektedir.
- **ABD ile Kıbrıs arasındaki güvenlik ilişkileri giderek güçlenmektedir.** ABD'nin Kıbrıs'taki askerî angajmanının temeli, 2019 yılında ABD Senatosu tarafından kabul edilen Doğu Akdeniz Güvenlik ve Enerji Ortaklığı Yasası'na dayanmaktadır. Söz konusu yasal çerçeve daha sonra ardışık ABD yönetimleri tarafından, Kıbrıs Rum yönetimiyle güvenlik iş birliğinin tesis edilmesi ve genişletilmesinin yanı sıra, Güney Kıbrıs'ı da kapsayan ortaklıklar aracılığıyla diğer ülkelerle yürütülen iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla kullanılmıştır.
- **Kıbrıs Rum yönetimi Batı güvenlik mimarisine giderek daha fazla entegre olmaktadır.** Kıbrıs Rum lideri Nikos Christodoulides, kontrolü altındaki bölgeyi şekillenmekte olan güvenlik sisteminin merkezine yerleştirme yönünde açık bir irade ortaya koymuştur. Bu strateji, adanın geleceğine ilişkin kararlardan Kıbrıslı Türklerin dışlandığını vurgulamayı amaçlarken aynı zamanda Türkiye'ye karşı uluslararası desteği güçlendirmeyi de hedeflemektedir. Bu yaklaşım, yakın zamanda Kıbrıs'ta düzenlenen gayriresmî AB Zirvesi sırasında da açık biçimde görülmüştür. Zirvede, uzun süredir gündemde olmayan AB Antlaşması'nın karşılıklı savunma hükmünün özellikle öne çıkarılması ve bunu Doğu Akdeniz'deki Arap ülkelerinin liderleriyle gerçekleştirilen toplantının izlemesi dikkat çekicidir.
- **En önemli risk, yeni bir güvenlik asimetrisinin ortaya çıkmasıdır.** Adanın güneyindeki Kıbrıs Rum yönetiminin, 2004 yılında Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne (AB) katılımı sürecinde yaşananlara benzer şekilde, kuzeydeki Kıbrıslı Türkleri fiilen dışlayarak şekillenmekte olan Doğu Akdeniz güvenlik sistemine entegre olması, adadaki mevcut güvenlik dengesizliğini kaçınılmaz olarak daha da derinleştirecektir. Türkiye ise güneydeki askerî yığınağa, kuzeydeki savunma duruşunu tek taraflı olarak güçlendirerek karşılık vermiştir.
- **Adanın güvenliği bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır.** Kalıcı güvenliğin ancak Kıbrıs'ın tamamını kapsayan bir çerçeve aracılığıyla sağlanabileceğinin kabul edilmesi

önem taşımaktadır. Türkiye, 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasına zemin hazırlayan 1959 Antlaşmaları uyarınca garantör statüsüne sahiptir ve bu statü yalnızca adanın kuzeyi için değil, adanın tamamı için geçerlidir. Bu sorunun ele alınmasının en etkili yolu, BM Genel Sekreteri'nin girişimiyle 2025 yılında Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık'ın (BK) da katılımıyla gerçekleştirilen beş taraflı görüşmeler çerçevesinde iki Kıbrıs tarafı arasındaki müzakerelerin yeniden canlandırılması olacaktır.

- **Ekonomik alanda önemli bir fırsat penceresi açılmaktadır.** Geçmişte Beyrut'tan Körfez'e kayan bölgesel ekonomik merkez rolü, Kıbrıs sorununun çözüme kavuşturulması hâlinde yeniden Kıbrıs'a kayabilir. Adanın her iki tarafı açısından da bu yeni ekonomik ortamın sunduğu fırsatlardan yararlanabilmek için ortak bir yaklaşım geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, adadaki uzun süredir devam eden çıkmaz artık donmuş bir statüko olarak değil, zamanında ve pragmatik bir çözüm gerektiren bir mesele olarak ele alınmalıdır. Bununla birlikte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki (KKTC) sahadaki mevcut gerçekler de göz ardı edilmemelidir. Kıbrıslı Türklerin görünürlüğü artırılmalı ve adaya ilişkin gelecekteki ekonomik vizyona daha güçlü biçimde dâhil olmaları sağlanmalıdır. Böylece Kıbrıs, yeniden kazandığı stratejik ve ekonomik önemden tam anlamıyla yararlanabilecektir.